

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Бригінця Олександра Олексійовича, професора кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова
на дисертацію Корінної Надії Миколаївни «Правове регулювання сплати
платежів з доходів від адвокатської діяльності», подану на здобуття
ступеня доктора філософії
з галузі знань «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження полягає у тому, що в сучасних складних умовах існування нашої держави особливого значення набуває конструктивне впорядкування вітчизняного податкового законодавства. Саме тому пошук нових, а також забезпечення ефективності існуючих податкових механізмів відіграє ключову роль в мобілізації вітчизняної економіки перед новими викликами, які нещодавно постали перед нашою державою. Прямуючи цим вектором, на порядку денному постає питання перегляду, побудови по-новому і впровадження новаторських підходів справляння податків. У сучасному податковому законодавстві існує потреба наукового впорядкування щодо законодавчої регламентації питань сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності. Оскільки діяльність в індивідуальній формі на сьогодні, створює зайві проблеми і незручності як для адвокатів, так і для їх клієнтів, то кількість адвокатів, що обирають індивідуальну форму стрімко скорочується, адвокати мусять обирати інші форми діяльності, реєструватися як юридична особа («адвокатське бюро» або «адвокатське об'єднання») для здійснення своєї діяльності. Завдання ж правової регламентації відповідних процесів полягає передусім у визначенні статусу та безпосередньому регулюванні зазначених вище відносин державою в особі її уповноважених органів. Як бачимо, вкрай актуальним постає питання наукового пошуку і методів наукового дослідження концептуального підходу в розробці

основних теоретичних положень і практичних питань особливостей правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності. Саме в цьому аспекті видається досить актуальною тема дисертаційного дослідження «Правове регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності», яка дає можливість по новому подивитись на податкові інструменти, правові позиції та методи державного регулювання в податковій сфері. Про актуальність обраної тематики свідчить також те, що представлена робота виконана відповідно до новел законодавства, але відповідний сегмент не був предметом окремого дослідження. Саме відсутність комплексного дослідження правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності зумовлює актуальність обраної автором теми, її важливе наукове та практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належний науково-теоретичний рівень та практична значимість положень та висновків дисертаційного дослідження обумовлюють достатню обґрунтованість та достовірність наукових положень та висновків дисертації.

Достовірність результатів підтверджується великим обсягом використаних джерел, які охоплюють як наукові розробки вітчизняних вчених із правової тематики, чинного національного законодавства та законодавства іноземних держав, що стосуються комплексного дослідження правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності.

Мета дисертаційного дослідження сформульована розумно та чітко. Так, автор поставив за мету щоб базуючись на всебічно проведеному аналізу положень та норм, перш за все, вітчизняного і, звісно, зарубіжного чинного законодавства, з урахуванням не лише актуальних концептуальних розробок сучасної юридичної науки, але й позитивних результатів єдиної правозастосовчої практики сформулювати науково обґрунтовані висновки та пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у частині правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності для підвищення ефективності справляння таких платежів в Україні.

Поставленої мети дисертанту в повній мірі вдалось досягнути завдяки її послідовній конкретизації у системі завдань дослідження, які об'єднані у три логічно вибудованих блоки. Зокрема, дисертацією вирішено наступні завдання: дати визначення поняттям: «адвокатська діяльність», «доходи від адвокатської діяльності», «платежі з доходів від адвокатської діяльності», «публічні обов'язкові платежі» та виокремити їхні специфічні ознаки; визначити етапи формування видів платежів з доходів від АД на території України та їх правове регулювання; проаналізувати види платежів з доходів від АД та класифікувати їх; дослідити генезу форм АД згідно із законодавством України на предмет їх достатності та доцільності, встановити взаємозалежність доходів від АД та публічних обов'язкових платежів від різних її форм та зробити висновок щодо дотримання законодавцем принципу обґрунтованості, рівності, недискримінації у даному виді фінансових правовідносин; визначити види доходів від АД та розробити їх класифікацію; дослідити стан збалансованості публічного та приватного інтересу при врегулюванні відносин щодо сплати обов'язкових платежів з доходів від АД; охарактеризувати стан правового регулювання справляння податкових платежів та ЄСВ при здійсненні АД у різних формах та встановити особливості податкового обліку та обліку в фондах соціального страхування; розглянути перспективний досвід європейських та пострадянських країн щодо правового регулювання справляння платежів з доходів від АД; розробити та надати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у частині правового регулювання сплати платежів з доходів від АД для збалансування приватного і публічного інтересу у податкових правовідносинах, підвищенню ефективності справляння податків і зборів в Україні та наближення податкового законодавства України до законодавства ЄС.

Об'єкт та предмет дослідження визначені відповідно до встановлених вимог та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблематику, не виходячи за межі наукової спеціальності. Відповідно до поставленої мети та завдань, об'єкту та предмету дисертаційного дослідження побудована його структура. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та розв'язано наукове завдання, що полягає в

розробці відповідно до мети, завдань дисертаційної роботи в межах визначеного предмета, наукового пошуку і методів наукового дослідження концептуального підходу в розробці основних теоретичних положень і практичних питань особливостей правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності.

Також сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, направлених на вирішення зазначеного завдання. Дисертант доцільно з точки зору логічної побудови дисертації відправною точкою дослідження обрав окреслення генези правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності на території України. Також в першому розділі було опрацьовано поняття та форми адвокатської діяльності за законодавством, а також приділено увагу визначенню видів платежів з доходів від адвокатської діяльності на території України. У центральному розділі роботи увагу зроблено аналіз правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності, що здійснюється в різних правових формах, акцент робиться і на питаннях правового регулювання сплати платежів з доходів адвоката, який здійснює діяльність індивідуально та особливості їх адміністрування. Особлива увага приділена правовому регулюванню сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності в організаційних формах адвокатського бюро та адвокатського об'єднання. У завершальному розділі роботи автор присвячує увагу дослідженню зарубіжного досвіду та шляхам вдосконалення правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності. Завершується дослідження загальними висновками, які уособлюють найбільш вагомий його результати.

Варто звернути увагу на вдало обрану методологічну основу дисертаційного дослідження, яка забезпечила високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості його результатів.

Детальний аналіз змісту дисертації дозволяє зробити висновок про її системний, цілісний та завершений характер, дисертаційне дослідження Корінної Н.М. є самостійною працею та відзначається високим науковим рівнем.

Наукова та практична цінність дисертації. Дисертація характеризується науковою новизною та практичною цінністю, оскільки її матеріали можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, навчальному процесі та правозастосуванні. Примітно, що пропозиції автора підкріплені актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження, зокрема його напрацювання можуть бути використані у нормотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства, а також при розробленні та ухваленні нормативно-правових актів спрямованих на врегулювання в першу чергу питань, що виникають у сфері регулювання сплати платежів з доходів від АД; у правозастосовній діяльності – для застосування особами, які отримали право на заняття АД, податковими органами, органами пенсійного фонду норм податкового законодавства в частині сплати платежів з доходів від АД; в освітньому процесі – під час розробки та викладанні навчальних дисциплін «Фінансове право», «Податкове право», «Теоретико-правові аспекти регулювання публічних фондів грошових коштів»; у практичній діяльності адвокатів, що здійснюють адвокатську діяльність індивідуально, а також адвокатів, які діють у складі АБ та АО під час організації та здійснення АД.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Слід відзначити комплексний характер проведеного дослідження правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності.

Автором доведено, що АД не є підприємницькою, а відповідно до пункту 2 частини 1 статті 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» є незалежною професійною діяльністю адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту, доведено, що однозначно необхідно запроваджувати зміни чинного податкового законодавства щодо оподаткування АД та гармонізувати їх з міжнародною практикою шляхом нівелювання ототожнення діяльності адвоката із підприємницькою діяльністю, зменшуючи податкове навантаження на адвоката в цілому.

У дисертаційному дослідженні ґрунтовно досліджено специфічні ознаки доходів від адвокатської діяльності, при яких мають співпадати одночасно 3

фактори, тобто: дохід має отримати виключно особа, яка у встановленому чинним законодавством способі, зокрема відповідно до вимог Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю; дохід має бути отриманий виключно за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту, а саме видів адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення; адвокат має перебувати на обліку в податкових органах та органах соціального страхування, а також у пенсійному фонді.

Автор справедливо наголошує на тому, що при врегулюванні відносин щодо сплати обов'язкових платежів з доходів від АД необхідно забезпечити баланс публічного інтересу, що виражається в отриманні максимального обсягу надходжень до публічних централізованих фондів коштів для забезпечення інтересів громадян, і приватних інтересів самих адвокатів, що виражаються в отриманні гідної оплати за надані правничі послуги і прийняттого залишку прибутку після сплати всіх обов'язкових платежів. Недотримання цього балансу з боку держави при встановленні обов'язкових платежів, недостатньо продуманий механізм податкового обліку, неврахування сукупної величини податкового навантаження конкретного платника податків, тягне за собою зменшення надходжень до публічних централізованих фондів коштів у зв'язку з приховуванням доходів або заведенням їх значної частини у «тінь».

Дисертантом вдало розкривається питання взаємозалежності розміру публічних обов'язкових платежів від різних форм АД та констатовано, що законодавець не у повній мірі дотримується принципів обґрунтованості, рівності, недискримінації при їх встановленні. Оскільки як було доведено, порушення принципу рівності і недискримінації недотримано при наданні права адвокатам, що займаються АД індивідуально, при наданні права вільно обирати систему

оподаткування. Тобто самозайняті особи, на сьогодні позбавлені такого права. Крім того, від обов'язку подання звітності щодо кінцевих бенефіціарів звільнено тільки АО, а АБ мусять робити таку подачу. Крім того, законодавець не врахував таку ознаку як «зупинення» АД щоб доводило факт не отримання такими адвокатами доходів від цієї діяльності, а отже звільнення від обов'язку сплати податків в цей період, що також порушує принцип обґрунтованості та, в тому числі, недискримінації. Такий стан речей вимагає перегляду норм, що регулюють вище зазначені відносини для приведення їх у відповідність із принципами.

Необхідно відзначити логічну злагодженість дисертації, взаємозв'язок її окремих підрозділів. Автор послідовно виклав матеріал, правильно співвідносячи загальні і конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції. Позитивною стороною дисертації, безперечно, є її науково-теоретичний рівень та практична спрямованість.

Повнота викладення у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані в дисертаційному дослідженні, достатньо повно викладені, а також знайшли відображення у наукових статтях, опублікованих у виданнях з юридичних наук, а також у тезах доповідей на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам, які пред'являються до дисертацій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Попри усі вищезазначені позитивні моменти, дисертація, як і будь-яке нове творче дослідження, містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення дисертантом під час прилюдного захисту та є можливими для врахування при здійсненні подальших наукових досліджень з обраної тематики.

1. В дослідженні визначено та виокремлено специфічні ознаки поняття «Публічні обов'язкові платежі», що, на наш погляд, є сумнівним віднесення такого платежу як щорічні внески адвокатів на забезпечення адвокатського

самоврядування в НААУ, до таких видів платежів. Як автор обгрунтовує дане твердження?

2. В роботі виділяються 10 етапів становлення і розвитку адвокатської діяльності та її оподаткування на 10 етапів. Виходячи з тексту роботи, не зовсім зрозуміло за яким принципом зроблено такий поділ, крім того, в інших роботах теж є відповідні класифікації і визначення етапів генези такого становлення. Хотілося б почути, чим авторська періодизація відрізняється.

3. Дисертант пропонує на розгляд авторську класифікацію доходів і видатків з адвокатської діяльності. Хотілося б почути, в чому особливість такої класифікації та відмінність від вже існуючих.

4. Виникає питання стосовно цілей, що її став перед собою автор, репрезентуючи класифікацію платежів з адвокатської діяльності, і чи була вона досягнута?

5. Хотілося б почути, в чому автор вбачає проблему і нерівність в оподаткуванні індивідуальної адвокатської діяльності в порівнянні з оподаткуванням адвокатської діяльності у формі адвокатського бюро та адвокатського об'єднання?

Разом із тим висловлені зауваження, насамперед, характеризують складність проблеми, що досліджується, вони носять характер побажань та не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертації. Розроблені в дисертації ідеї можуть бути базою для подальшого плідного дослідження теми. Зазначені зауваження, у своїй більшості, мають дискусійний характер і тому не можуть вплинути на позитивну оцінку дисертаційної роботи в цілому яка відповідає встановленим вимогам.

Висновок. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, автор сформулював висновки, які здатні стати належним внеском у розвиток правової науки. Основні теоретичні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у публікаціях автора. За своїм змістом і загальною спрямованістю дослідження відповідає обраній спеціальності 081 «Право», робота пройшла належну апробацію.

Дисертаційне дослідження Корінної Надії Миколаївни на тему «Правове регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності», подане на здобуття ступеня доктора філософії, є науковою працею, в якій отримані нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання – удосконалення правового регулювання сплати платежів з доходів від адвокатської діяльності та відповідає вимогам Тимчасовому порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року (із наступними змінами і доповненнями), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року (із наступними змінами і доповненнями), а її автор – Корінна Надія Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
доктор юридичних наук, професор

Олександр БРИГІНЕЦЬ

Підпис *Олександра Бригінеця*
ЗАСВІДЧУЮ:
Вчений секретар університету

Світлана Шкляр

